

**SEMNIIFICAȚIA ANTROPONIMULUI PANGRATIE ÎN
CONTEXTUL ETIMOLOGIC AL TOPONIMULUI ȘI NUMELUI
DE MĂNĂSTIREA PÂNGĂRAȚI: ASPECTE ONOMASTICE,
ISTORICE, LINGVISTICE, TEOLOGICE ȘI ETNOCULTURALE***

Valentin ARAPU¹, Natalia GRĂDINARU²

În Biserică, fiecare este prezent după numele său, ca persoană unică și inconfundabilă, din momentul nașterii în Hristos până la trecerea în viața de după moarte și culminând cu înfățișarea personală înaintea lui Dumnezeu³. (Tatiana Petrache)

Cuvinte cheie: *Pangratie, Pancratie, Pankrátos, Mănăstirea Pângărați, Pangarie, Panharie*

Keywords: *Pangratie, Pancratie, Pankrátos, Pângărați Monastery, Pangarie, Panharie*

Originea antroponimelor este determinată de circumstanțele trecutului istoric, nuanțată de specificul antropologic, teologic, geografic, psihologic, lingvistic și etnocultural. Problema semnificației antroponimului Pangratie în contextul etimologic al toponimului și a numelui de mănăstire Pângărați este actuală prin abordările sale interdisciplinare și pluridisciplinare, fiind cooptate, analizate și comparate informații din varii domenii conexe istoriei: onomastică, geoistorie, etnologie, hagiografie și istoriografie. Pe dimensiunea etimologică a prenumelui Pangratie / Pancratie au fost expuse explicații relevante din perspectiva onomastică și lingvistică. Totodată, în istoriografie, în jurul subiectului originii toponimului și numelui mănăstirii Pângărați au fost formulate mai multe supoziții, fiecare dintre ele bazându-se pe anumite argumente de ordin teoretic, deoarece lipsesc cu desăvârșire izvoarele scrise de epocă.

Prenumele **Pangratie**. Sfântul Sfințit Mucenic Pangratie a fost episcop al Tavromeniei (Taorminei) din Sicilia. Era originar din Antiohia Siriei, și a făcut studii laice

* Acest articol a fost elaborat în cadrul programului de cercetare: „Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural construit, etnografic, arheologic și artistic din Republica Moldova în contextul integrării europene” / 170101.

¹ Institutul Patrimoniului Cultural, CHIȘINĂU; Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, Academia Română – Filiala Iași, IAȘI (cercetător afiliat).

² Institutul Patrimoniului Cultural, CHIȘINĂU.

³ Tatiana Petrache, *Dicționar de nume*, Carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iași, Editura Doxologia, 2016, p. 9.

care l-au ajutat la formarea sa creștinească. La împlinirea vârstei majoratului, Pangratie, împreună cu tatăl său, au mers la Ierusalim, ajungând în oraș „imediat după Înălțarea la cer a Mântuitorului și pogorârea Duhului Sfânt”. Pangratie a fost botezat „prin mijlocirea Sf. Petru”, care-l numește episcop al Tavromeniei. Sfântul Pangratie avea darul convingerii. Astfel, în urma cuvintelor sale pline de harul Duhului Sfânt, dregătorul cetății, romanul Bonifatie, primește botezul și zidește o biserică pentru creștini. Grație darului său de convingere, Sfântul Pangratie avea și două ucenice – Sfintele Mucenițe Esia (Aisia) și Suzana⁴. Plecarea pentru scurt timp a lui Bonifatie din oraș, s-a soldat cu prinderea șiuciderea Sfântului Pangratie de către „elinii idolatri”. Sfântul Pangratie este pomenit în Biserica orientală în ziua de 9 iulie⁵.

Originea prenumelui Pangratie a fost analizată de N. A. Constantinescu care invocă un șir de reguli aplicate în antroponimie, respectiv, regulile de scurtare prin schismă sau segmentare, în cazul prenumelui Pangratie se divizează „în Pan și Gratie, dar și în Pang, Ratie etc”⁶. În arealul antroponimic românesc este atestat documentar numele de familie Mangîr (Mangîru), provenind de la turcescul „mangyr” cu sens de „gologan”. Sub influența prenumelui Pangratie ar fi apărut și forma numelui *Mangratie*⁷.

Prenumele Pangratie era întâlnit frecvent printre fețele bisericești. La 2 iunie 1641, Patriarhul Constantinopolului, Ioanichie, împreună cu Sinodul său, ridică la rangul de Stavropighie biserica Sf. Nicolae din Ismail, eparhia respectivă numindu-se „Mitropolia Proilaviei și a Ismailului”. Actul respectiv a fost scris de 13 fețe bisericești, primul fiind Patriarhul Ioanichie, iar al patrulea „Pangratie alu Mironiei”. Pangratie ocupa o poziție ierarhică înaltă, fiind urmat de ierarhi bisericești din Niceea, Rodos, Adrianopol, Mesembria⁸. Într-un act domnesc din 8 aprilie 1657, prin care, Nil egumenul și soborul Mănăstirii Pângărați vând Mănăstirii Barnovschi un loc de dugheană din Iași, la făclieri, cu 30 de lei, este menționat ca martor călugărul Pangratie¹⁰. Într-un alt act, datat cu 15 februarie 1670, de restituire Aliverei („danie de la Alivara”) a unui loc pe ulița

⁴ *Sinaxarul Sfinților de pretutindeni, martie-august*, Cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte + Galaction Episcop al Alexandriei și Teleormanului, București, Editura Platytera; Editura Cartea Ortodoxă, 2001, p. 203.

⁵ În mod eronat, Sfântul Pangratie este pomenit și la 9 februarie (Aurelia Bălan Mihailovici, *Dicționar onomastic creștin. Reper etimologice și martirologice*, București, Minerva, 2003, p. 431); *Calendarul românilor de pretutindeni*, București, s.n., 1944, p. 41.

⁶ N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963, p. XXXIX.

⁷ *Ibidem*, p. 316.

⁸ Sinonimă cu Mitropolia Brăilei.

⁹ Melchisedec Ștefănescu, *Chronica Hușilor și a Episcopiei cu asemenea numire*, București, Typographia C. A. Rosseti, 1869, p. 152-156.

¹⁰ Ioan Caproșu, Petronel Zahariuc (editori), *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. I, Iași, Editura „Dosoștei”, 1999, p. 488.

Târbufenească din Iași, printre prelații soborului Mănăstirii Bisericieni este menționat și popa Pangratie care a semnat acest zapis și în calitate de martor, cu prenumele Pangrate¹¹.

Pancratie. Prenumele Pancratie (gr. Πανκρατής) descinde de la vechiul nume grecesc Pankrátos sau Pankrátēs, cunoscut și sub forma Pangratés¹² „cu varianta Pankrátios, atestat ca supranume al lui Zeus și Apolo în operele lui Sofocle, Eschil, Euripide”¹³. Prenumele Pankrátos / Pankrátēs este atestat în operele lui Polibiul și Plutarh. Structura prenumelui Pankrátos este compusă din *pan* – „tot” sau „a tot” (la fel în cazul prenumelor Pamfil, Panait, Pantelimon) și *krátos* – „tărie, forță, putere” („cunoscut fie din antroponimicele *Hipocrate, Policrate, Socrate* etc., fie din compusele *democrat, aristocrat* etc”)¹⁴, antroponimul având semnificația de „atotputernic, atotstăpânitor”¹⁵. Din aceleași elemente este format și substantivul *pankrátion*, etimonul lui pancațiu – „exercițiu athletic la greci, compus din trântă și pugilat”¹⁶.

În mitologia vechilor greci, Pan era ocrotitorul păstorilor, protejându-le turmele¹⁷. În pofida faptului că era un zeu păgân, Eusebius de Cezareea îl amintește, prin citarea lui Vergilius Maro, pe „Pan, zămislitul din țarnă arcadă” în „Cuvântarea lui Constantin cel Mare către Adunarea sfinților”¹⁸.

Prenumele Pancratie a intrat în onomastica creștină prin cultul „unui martir roman din timpul împăratului Dioclețian” – Sfântul Mucenic Pancațiu, răspândindu-se în toată Europa. În apusul Europei a circulat prenumele latinizat Pancratius, iar în Biserica răsăriteană s-a răspândit tot prin filiera latină. Cultul Sfântului Mucenic Pancațiu este foarte puternic în Biserica romano-catolică, în special în Italia și Anglia, „pretutindeni

¹¹ Ioan Caproșu (editor), *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. II, Iași, Editura „Dosoței”, 2000, p. 286

¹² Cristian Ionescu, *Dicționar de onomastică*, Ediția a II-a, Editura Elion, 2008, p. 306.

¹³ Idem, *Mică enciclopedie onomastică*, București, Editura enciclopedică română, 1975, p. 228-229; Maria Cosniceanu, *Dicționar de prenume*, Chișinău, Î.E.P. Știința (Combinatul Poligrafic), 2006, p. 100; Idem, *Dicționar de prenume*, Chișinău, Î.E.P. Știința (Combinatul Poligrafic), 2010, p. 100.

¹⁴ Cristian Ionescu, *op. cit.*, p. 306.

¹⁵ Idem, *Mică enciclopedie onomastică*, p. 228-229; Maria Cosniceanu, *Dicționar de prenume*, Chișinău, Î.E.P. Știința (Combinatul Poligrafic), 2006, p. 100; Idem, *Dicționar de prenume*, Chișinău, Î.E.P. Știința (Combinatul Poligrafic), 2010, p. 100.

¹⁶ Cristian Ionescu, *Dicționar de onomastică*, p. 306.

¹⁷ Ю.В. Кондакова, *Мифонимы в творчестве Н.В. Гоголя и М.А. Булгакова*, în „Дергачевские чтения – 2006. Русская литература: национальное развитие и региональные особенности: материалы международной научной конференции, Екатеринбург, 5–7 октября 2006 г.”, Том 1, Екатеринбург, Издательство Уральского университета; Издательский дом «Союз писателей», 2007, с. 124, în <https://elar.urfu.ru> (Accesat: 10.03.2023).

¹⁸ Eusebius de Cezareea, *Viața împăratului Constantin și alte scrieri*, Ediția a II-a revizuită și adăugită, *Studiu introductiv* de Emilian Popescu, traducere din limba greacă și note de Radu Alexandrescu, Carte publicată cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2012, p. 290.

înălțându-se numeroase Biserici sub patronajul său”, Sfântul fiind celebrat în Biserica occidentală în ziua de 12 mai¹⁹.

În spațiul românesc, prenumele Pancratie a ajuns pe filiera slavilor de sud, fiind atestat documentar la cumpăna dintre secolele XVI-XVII cu următoarele forme: Pancrate, Pangraz, Pangrati, Pangratie, Pangrat (vistier, 1594), Prangati, Prangatie, Gratie, Grată, Grătan, Grate, Gratea / Gratia, Gratii, Grătești, Gratin / Grattin, Grătinești, Grătiana; Pangratie, cu primul element: Panga, Pangu, Panghie, Pânghiță, Pangalu; Ratea / Ratia, Rata, Ratie, Rătea, Rătescu, „și toponimul Pangrați, devenit Pângărați”²⁰. Aceste prenume au devenit cu timpul nume de familie, multe dintre care se întâlnesc și astăzi în arealul onomastic românesc: „Panga, Pangă, Panghe, Panghea, Panghici, Pangica, Pangică, Pangrati, Pangratie, Pangratiu, Pangratti, Pangrație, Pânca, Pănga, Păngă, Păngăleanu”²¹. Totodată, prenumele Pancratie actualmente este ieșit din uz²².

Varianta antroponimică Pongrați, fiind de influență catolică, a pătruns prin filiera maghiară și germană, stând la baza numelui topic Pângărați²³. În spațiul german a fost răspândit prenumele *Pankratius* și derivatele sale *Pankratz* și *Kraatz*. Varianta italiană este *Pangrazio*, în maghiară – *Pongrác* și *Pongor*, în engleză – *Pancras*.

În limbile rusă și bulgară a fost răspândit prenumele Pankrati²⁴. În onomastica rusă, prenumele Pankrati este arătat ca provenind din Pagkratii (*Пагкрати́й*), adică din grecescul Pagkratēs, cu semnificația de atotputernic, epitet al lui Zeus, Asclepios, iar mai târziu a lui Dumnezeu atotputernic. În limba uzuală este răspândit prenumele Pankrat (*Панкрати́*)²⁵, forma sa prescurtată fiind Panea (*Паня*). Panea este și forma prescurtată a prenumelui Parfenii (*Parfenie*)²⁶. În anul 1622, în orașul Arhanghelsk a fost atestată

¹⁹ Aurelia Bălan Mihailovici, *op. cit.*, p. 430.

²⁰ *Ibidem*, p. 431.

²¹ *Ibidem*.

²² Cristian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, p. 228-229; Maria Cosniceanu, *Dicționar de prenume*, Chișinău, Î.E.P. Știința (Combinatul Poligrafic), 2006, p. 100; Idem, *Dicționar de prenume*, Chișinău, Î.E.P. Știința (Combinatul Poligrafic), 2010, p. 100; Lidia Kulikovski (coord.), *Maria Cosniceanu: în slujba numelui corect. Monografie bibliografică*, Chișinău, Garomont-Studio, 2022, p. 44.

²³ Cristian Ionescu, *op.cit.*, p. 306.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ De exemplu, în anul 1556 este amintit un oarecare Pankrat Lereșka (Панкрат Лепешка) (А.В. Кузнецов, *Народный именованослов русского севера XV-XVII веков. Происхождение имён (прозвищ), отчеств, названий деревень*, Вологда, Русское устье, 2020, с. 161).

²⁶ А.В. Суперанская, *Современный словарь личных имён: Сравнение. Происхождение. Написание*, Москва, Айрис-пресс, 2005, с. 172-174.

documentar o altă formă a prenumelui Pankrat, cea de Pankratko²⁷, iar la 1646 prenumele și porecla – Pankratka²⁸.

Prenumele Pankrat a stat la baza formării unor nume de familie cum ar fi Kratov, mecanismul constând în prescurtarea prenumelui prin renunțarea la prima parte a lui în limba uzuală, adresându-i-se persoanei doar cu Krat. Această practică a fost valabilă pentru prenumele Pankrat, Pasikrat și Sokrat²⁹. Din prenumele Pankrat și Pankratii au derivat numele de familie Pankratov³⁰, Pankratiev³¹ și Panikov³².

Poarta Sfântului Pancratie. În cartea *Războiul cu goții*, Procopius din Caesarea³³ descrie campaniile lui Velisarios în Italia. Într-un episod al războiului, comandantul armatei bizantine, Velisarios, aflându-se deja la adăpost sub zidurile Romei, a fost informat de către un subaltern pe nume Bessas „care avea sub paza sa poarta zisă

²⁷ Pankratko, fiul unui originar de pe malurile râului Kehta - „Панкратко Кипреянов сын Кехтенин” (А.В. Кузнецов, *op. cit.*, p. 117).

²⁸ „Pankratka, poreclit Bedaška” - „Панкратка, прозвище Бедашка” (А.В. Кузнецов, *op. cit.*, p. 21).

²⁹ Юрий Федосюк, *Русские фамилии: Популярный этимологический словарь*, Москва „Детская литература”, 1972, с. 102.

³⁰ În anul 1637 în actele vamaie din nordul Rusiei a fost trecut Semion Pankratov (А.В. Кузнецов, *op. cit.*, p. 32).

³¹ De exemplu, un oarecare Kolupai Pankratiev (Колупай Панкратьев) este amintit într-un document din prima jumătate a secolului al XVII-lea (А.В. Кузнецов, *op. cit.*, p. 130).

³² În limba rusă a circulat și o zicătoare de șicanare: „Pankrat – arucă pe îndesat” = „Панкрат - скорохват” (Юрий Федосюк, *op. cit.*, p. 141).

³³ Procopius din Caesarea / Procopius Caesarensis (c. 500 - c. 562) era originar din Caesarea palestiniană, grec de naționalitate, descendent dintr-o familie nobiliară înstărită, fapt care i-a permis să capete studii temeinice, inclusiv în domeniul jurisprudenței. Procopius era partizanul aristocrației senatoriale și privea cu scepticism spre religia creștină și reformele împăratului Justinian. Între anii 527-531, Procopius din Caesarea l-a însoțit pe Velisarios în campania împotriva perșilor, participând în calitate sa de consilier la războaiele împotriva vandalilor în Africa de Nord (533-534) și împotriva ostrogoților în Italia, război soldat cu cucerirea Romei de către bizantini în anul 536. Lucrarea sa *Istoria războaielor lui Justinian*, cunoscută și cu titlul *Istoria războaielor romanilor*, a fost scrisă în perioada anilor 540-553 și este structurată în 8 cărți, dintre care 2 sunt consacrate războaielor cu persanii, 2 războaielor cu vandalii, 3 războaielor cu goții, iar ultima, după spusele autorului, avea un caracter mai „pestriț”. Scrisă într-o manieră oficială, *Istoria războaielor* îl are în centrul atenției nu pe Justinian, ci pe Velisarios. Această operă include evenimente în bună parte văzute de autor, cuprinde informații istorice de o valoare incontestabilă (З.В. Удальцова, *Мировоззрение Прокопия Кесарийского*, în „Византийский Временник”, Том 31 (56), 1971, с. 8-22; Idem, *Развитие исторической мысли*, în „Культура Византии (IV – первая половина VII в)”, Москва, Наука, 1984, с. 119-271).

Praenestina³⁴ că în cetate ar fi pătruns dușmanii, adică goții, „strecurați prin altă poartă, aflată dincolo de râul Tibru și purtând numele Sfântului Pancratie”. Dar, cum se dovedise ulterior, vestea a fost neîntemeiată³⁵. Într-un alt episod, Procopius precizează că „trupele dușmane venite la poarta de dincolo de Tibru, numită Pancratiana, nu săvârșiră nimic vrednic de amintit, din pricina greutateii locului, căci zidul împrejmuitor al cetății era acolo înalt și greu de înfruntat pe vremea năvălelor”³⁶. Un alt detaliu important, oferit de autorul bizantin, este că poarta Pancratiana se afla în preajma câmpiei lui Nero unde își făcuse tabăra oastea dușmanilor³⁷. Relevant este și faptul că în traducerea românească a scrierii lui Procopius din Caesarea, H. Mihăescu folosește antroponimul Pancratie, dar nu Pangratie. În baza acestui exemplu constatăm că prenumele Pancratie, prin intermediul sfântului cu același nume, și-a lăsat amprenta asupra topografiei Romei, desemnând poarta urbei de dincolo de Tibru. Astfel, poarta Pancratiana făcea parte din sistemul de fortificații a orașului etern, și – într-un fel, Sfântul Pancratie era invocat ca ocrotitor și apărător al romanilor pe segmentul zidului înalt și greu de înfruntat în cazul atacurilor din afară.

Pangratiōs – „fals profet și astronom”. Sfântul Teofan Mărturisitorul³⁸ descrie în *Cronografia* sa și campania împăratului bizantin Constantin al VI-lea (780-797) împotriva bulgarilor. În luna iulie a anului 783, armata bizantină condusă de Constantin al VI-lea a invadat Bulgaria, construind cetatea Markellai. Bătălia decisivă a avut loc la 20

³⁴ Procopius menționează mai multe porți ale Romei: poarta mică Pinciana, poarta Salaria, poarta Praenestina, poarta Pancratiana (Procopius din Caesarea, *Războiul cu goții*, Traducere și introducere de H. Mihăescu, București, Editura Academiei, 1963, p. 61, 68, 76-77).

³⁵ Procopius din Caesarea, *Războiul cu goții*, Traducere și introducere de H. Mihăescu, București, Editura Academiei, 1963, p. 61.

³⁶ *Ibidem*, p. 68.

³⁷ *Ibidem*, p. 77.

³⁸ Sfântul Teofan Mărturisitorul sau Theophanes Confessor (~752-818), s-a născut într-o familie bogată, părinții numindu-se Isaakios și Theodoti. A intrat de timpuriu în mănăstirea de pe Muntele Sigriani, opunându-se politiciii iconoclaste a împăratului Leon al V-lea. Fiind bolnav, în anul 815 a fost adus în Constantinopol și închis în temniță. Peste doi ani a fost exilat în Samorthraki unde a și murit. Biserica răsăriteană îl consideră între sfinții mărturisitori, de unde și cognomenul său latinesc Confessor. *Cronografia* sa a fost scrisă între anii 810-814 și a înfățișat evenimentele dintre anii 284 și 813. Ea are o valoare documentară importantă, în special pentru evenimentele din secolele VII-VIII. Sfântul Teofan Mărturisitorul a depășit canoanele tradiției istoriografice antice. Spre deosebire de predecesori, el nu expune opinii personale, ci faptele în strictă conformitate cu sursele disponibile și nu adaugă nimic de la sine. Autorul pretindea o expunere universală, a descris lumea arabă, occidentală, capitalele și provinciile, bizantinii și lumea barbară. Dar, descrierea Constantinopolului este cea mai detaliată, uneori noțiunea de imperiu este substituită de autor prin cea de capitală, capitala prezenta pentru cronicar întruchiparea imperiului, simbol care treptat capătă o dimensiune hipertrofiată (И.С. Чичуров, *Византийские исторические сочинения: „Хронография” Феофана, „Бревиарий” Никифора. Тексты, перевод, комментарий*, Москва, Наука, 1980, 216 с.).

iulie, hanul bulgar Kardamos reușind să distrugă armata bizantină. Înainte de această bătălie, împăratul „fiind cuprins de înflăcărare”, a fost „convins de către falși profeti că a lui va fi victoria”. În urma înfrângerii suferite, Constantin al VI-lea „a revenit [ca un fugar] în oraș, pierzând mulți, nu numai din armata cea de rând, ci și dintre cei cu demnități, între care și pe” (...) „Pangratos, falsul profet și astronom, care îi și prorocise că va învinge”³⁹. Teofan Mărturisitorul nu oferă alte informații despre acel Pangratos, dar ține să accentueze faptul că împăratul „a pornit lupta fără vreun scop și fără rânduială, sfârșind prin a suferi o grea înfrângere”⁴⁰. Pangratos, deși făcea parte din oamenii „cu demnități” din anturajul împăratului, și-a pierdut viața.

Interferențe onomastice ungurești și armenesti. În anul 1922, într-un studiu dedicat toponimiei românești, V. Bogrea a alcătuit o listă de „nume topice din vechiul Regat, de origine ungurească” în care a inclus și numele mănăstirii Pângărați (în județul Neamț) = „ung. *Pongorác* (Pancratie, Pangrati)”⁴¹.

În anul 1939, Nicolae Iorga a vizitat Mănăstirea Pângărați, reiterând convingerea sa, expusă mai devreme, că numele dat mănăstirii „nu are nimic a face cu vreo pângărire pe care a adus-o numai reaua îngrijire a Statului, ci cu forma românească a numelui unguresc *Pongrácz*, Pangrațiu pe grecește, în biserică, și de aici, ca apelativ, Pangratie la armeni: Bagrat, de unde dinastia Bagratizilor”⁴².

Exemplul antroponimului armean Bagrat nu este întâmplător în contextul apariției numelui dat Mănăstirii Pângărați deoarece Nicolae Iorga a cercetat și a apreciat mult contribuția comunității armenesti în dezvoltarea Țărilor Române, marele istoric arătându-se extrem de binevoitor față de cercetările lui H. Dj. Siruni⁴³ pe care l-a tutelat și sprijinit după ce savantul armean, în urma genocidului la care a fost supus poporul său în

³⁹ Sfântul Teofan Mărturisitorul, *Cronografia*, Traducere din limba greacă, Studiu introductiv și note de Mihai Țipău, Carte publicată cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2012, p. 446.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ Vasile Bogrea, *Câteva considerații asupra toponimiei românești*, în „Dacoromania. Buletinul „Muzeului Limbei Române”, Conducător Sextil Pușcariu, Anul I, 1920-1921, Cluj, Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”, 1921, p. 219.

⁴² Nicolae Iorga, *Veche artă moldovenească în Ținutul Neamțului*, în *BCMI*, an XXXII, fasc. 99, ianuarie – martie 1939, p. 1.

⁴³ H. Dj. Siruni, *Armenii în România. (Cu prilejul unui centenar)*, București, Editura Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu, 1940, 48 p.; Idem, *Cronica Armenilor din țările române*, Partea I (sec. X-XIII), în „ANI. Revistă de cultură armeană”, Anul I, vol. I, decembrie, București, 1935, p. 68-73; Idem, *Cronica Armenilor din țările române*, Partea II (sec. XIV), în „ANI. Revistă de cultură armeană”, Anul I, vol. II, București, aprilie, 1936, p. 65-74; Idem, *Cronica Armenilor din țările române*, Partea a III-a (1401-1450), în „ANI. Revistă de cultură armeană”, Anul I, vol. III, București, iulie, 1936, p. 69-75; Idem, *Cronica Armenilor din țările române*, Partea a IV-a (1451-1500), în „ANI. Revistă de cultură armeană”, Anul I, vol. IV, București, noiembrie 1936, p. 60-63; Idem, *Erzânga - orașul zeilor* (Extras din anuarul „A.N.I.”), București, Tipografia „Carpați”, 1941, 20 p.

Imperiul Otoman, și-a găsit refugiu în România, manifestându-se în domeniile armenologiei și orientalisticii românești.

Circulația onomastică a antroponimului armean Bagrat a fost destul de frecventă în spațiul est și sud-est european. A. Iu. Vinogradov nuanțează persistența unei tradiții bizantine prin care prenumele creștine caucaziene erau redată prin echivalentele lor bizantine, practicându-se chiar căutarea și identificarea pentru prenumele caucaziene a unor astfel de corespondente: „Bagrat = Pancratie”⁴⁴ / Pangratie. De exemplu, pe durata secolului al X-lea, Imperiul Bizantin își subordonase un șir de formațiuni statale caucaziene printre care era și principatul Taron. În anii 968-969 principele armean Pancratie / Pancratii (Bagarat / Bagrat)⁴⁵ și fratele său Grigorie⁴⁶ au primit titlurile de patriciu, recunoscând astfel suzeranitatea împăratului bizantin Nicetas Focas⁴⁷.

O altă interferență armeană a fost nuanțată pe dimensiunea arhitecturală. Astfel, cercetând arhitectura medievală a Armeniei și a țărilor balcanice, Arșavir Toramanian include biserica în două nivele de la Pângărați în categoria monumentelor specifice Moldovei. Biserica cu două nivele de la Pângărați îl face să creadă că acest edificiu „are legătură directă cu bisericile în două nivele din Bulgaria și o legătură indirectă cu cele armenesti”⁴⁸.

⁴⁴ А. Ю. Виноградов, *Греческие тексты из мощевой балки и поэтическая структура византийских аккламаций*, în „Индоевропейское языкознание и классическая филология-ХVIII (чтения памяти И. М. Тронского). Материалы Международной конференции, проходившей 23–25 июня 2014 г. / Отв. редактор Н. Н. Казанский” / „Indo-european linguistics and classical philology-XVIII (Joseph M. Tronsky memorial Conference). Proceedings of the International Conference, St. Perersburg, 23-25 June, 2014 / edited by Nikolai N. Kazansky, St. Perersburg, Nauka, 2014” /, СПб, Наука, 2014, с. 136.

⁴⁵ Bagrat / Bagarat – Pancratii era fiul principelui Așot (Александр Хачатрян, *Уникальная печать армянского князя «Бакрата ибн Бакрата»*, în „Страны и народы Ближнего и Среднего Востока”, Том XVI, Ереван, Издательство «Гитутюн» НАН РА, 1996, с. 97-98, 106).

⁴⁶ В.А. Арутюнова-Фиданян, *Еще раз о феме „Иверия”*, în „Кавказ и Византия”, Выпуск 1, Ереван, Издательство АН Армянской ССР, 1979, с. 54-55; Idem, *Административные перемены на востоке Византии в X-XI вв. (К вопросу о „кризисе” фемного строя)*, în: „Византийский Временник”, Том 44, с. 77.

⁴⁷ О.М. Луговой, *Политическая карта мира глазами византийского интеллектуала X века*, în „Византийская мозаика. Сборник публичных лекций Эллино-византийского лектория при Свято-Пантелеимоновском храме”, 6 выпуск, (Нартекс. *Byzantina Ukrainensia. Supplementum 6*), Под редакцией проф. С. Б. Сорочана, Составитель А. Н. Домановский, Харьков „Майдан”, 2018, с. 172-173.

⁴⁸ Arșavir Toramanian, *Arhitectura medievală a Armeniei și a țărilor balcanice*, Traducere de Iulia Antonian, București, Editura Ararat, 2013, p. 85-86.

Pancratie - vindecător de boli. Mavro Orbini arată că în jurul anului 1360 trupul Sfântului Pancratie a fost dus în Biserica Sfântului Ștefan din centrul Ragusei⁴⁹. Autorul expune un episod interesant în legătura cu insula Meleda și anume că, aici trăia, în anul 1410, un individ din neamul Babinopoglie, pe nume Sciurmalo care a fost blestemat de propria mamă pentru că nu a lăsat-o să intre în casa lui. Blestemul mamei spunea ca după moartea fiului, osemintele lui să nu fie primite nici de pământ, nici de mare. Când fiul muri, osemintele lui au fost îngropate în fața bisericii Sfântului Pancratie, dar a doua zi trupul său a fost găsit în afara sicriului, situația dată repetându-se mai multe zile la rând. Ulterior, trupul blestemat a fost aruncat în mare, dar marea care a fost până atunci liniștită, s-a agitat brusc, aruncând osemintele pe mal, oasele lipindu-se atât de strâns de piatră încât puteau fi desprinse cu mare dificultate cu ajutorul unei răngi de metal⁵⁰.

Sfântul Pangratie este considerat „vindecătorul bolilor de gât, de cap și de piele”⁵¹. În acest context, pe insula Meleda, unde se află biserica Sfântului Pangratie, dermatologul iugoslav Kogoj a descris pentru prima dată *boala Meleda* (sinonim: *keratodermie palmo-plantară Meleda*) care este o boală ereditară de piele⁵². Descoperirea acestei boli pe insula Meleda ne face să presupunem că, înainte chiar de a fi descrisă simptomatologia ei științifică, localnicii deja invocau numele Sfântului Pangratie pentru a fi protejați și vindecați de maladiile pielii.

Numele mănăstirii. Prima încercare de explicare a etimologiei toponimului și numelui de mănăstire Pângărați îi aparține lui Nicolae Iorga care, mai întâi, a ținut o conferință la radio, la 29 septembrie 1929; ulterior, alocuțiunea sa fiind publicată în ziarul „Avântul” cu titlul „Încă o ruină de istorie și artă sub ochii noștri nesimțitori. Cazul Mănăstirii Pângărați”, relevând următoarele: „Acolo era odată un sat al lui Pancrațiu sau Pangratie, cum se zice după grecește, care în formă ungurească era Pângrați, Pongracz, iar în cea românească vocalizată Pângărați, fără nici un amestec al unei idei de pângărire, care nu și-ar avea locul în ce privește vechea ctitorie”⁵³.

⁴⁹ Мавро Орбини, Царство Славян. Факты великой истории (Dalmatia, Croatia, Bosna, Servia, Russia, Bulgaria), Москва „Вече”, 2015, с. 97, 232, 243.

⁵⁰ Meleda este o insulă aflată spre coasta dalmată a Mării Adriatice. Denumirea insulei în croată este Mljet, în latină – Melita.

⁵¹ *Acatistul Sfântului Sfințit Mucenic Pangratie, Episcopul Taorminei – Italia (9 iulie)*, Icosul 12, în <https://acoperamantulmaiciidomnului.wordpress.com> (Accesat: 12.03.2023).

⁵² Boala este „transmisă autosomal-recesiv, caracterizată prin eriteme palmo-plantare (cu aspect de „mănuși” și „șosete”), apoi depozite corneoase proeminente, de la galben-ceros până la cenușiu-brun, fisuri și hiperhidroză” (Boris Nedelciuc, *Aspecte eponimice, toponimice și acronimice în dermatovenerologie*, în „Analele Științifice ale USMF „N. Testemițanu”, nr. 3 (10), 2009, p. 471).

⁵³ Nicolae Iorga, *Încă o ruină de istorie și artă sub ochii noștri nesimțitori. Cazul Mănăstirii Pângărați*, în „Avântul. Ziar regional din Piatra Neamț”, Piatra-Neamț, 29 octombrie, 1939, Anul XI, nr. 193-194, p. 1.

Într-un studiu dedicat rolului „numelor comune și al toponimelor în fixarea numelor de mănăstiri”, Silvia Pitiriciu invocă opinia lui Nicolae Iorga precum că, mănăstirea Pângărați, respectiv și comuna Pângărați, poartă „numele călugărului Pangratie” care, în anul 1460 „a ridicat prima biserică din lemn”, mai târziu schitul fiind transformat în mănăstire „de voievodul Alexandru Lăpușneanu”⁵⁴. Cu timpul, mănăstirea a primit „un nume cu formă adaptată”, iar „transferul de la antroponim la numele mănăstirii presupune și modificări fonetico-grafice: *Pangratie* → *Pângărați* (cu pronunție populară)”⁵⁵.

Aceeași ipoteză este împărtășită și de Vasile Bizgu în monografia sa dedicată Mănăstirii Pângărați. Autorul susține că numele mănăstirii „se pare” că provine „de la un posibil călugăr Pangratie”, un pustnic care a dat „numele pârâului din apropiere”. Însă, Pangratie, de la care ar fi provenit locul de sihăstrie Pângărați, nu este menționat „de nici o sursă istorică”⁵⁶.

În cadrul Simpozionului Național „Istorie și patrimoniu ecleziastic”, arheologul Costică Asăvoaie a propus o abordare onomastică originală prin care antroponimul Pangratie ar urma să fie asociat cu două componente: *pan* – denumirea dată nobililor polonezi (feudali, magnați etc.) în epoca medievală, folosită ulterior ca termen de politețe pentru a se adresa unui bărbat, echivalent cu *domn* în românește. Prin analogie, termenul era folosit și în Țările Române în adresările față de marii boieri; a doua parte a antroponimului – *gratie* – ar urma să fie asociată cu *grația divină*, sinonimă cu harul dumnezeiesc, darul dumnezeiesc sau ajutorul spiritual. Majoritatea autorilor de până acum s-au axat pe originile antice ale antroponimului Pancratie / Pangratie. Ipoteza propusă de Costică Asăvoaie reprezintă o interpretare bazată pe sursele medievale, în special cele românești și poloneze, interferate cu scrierile ecleziastice, presupunerea respectivă fiind inspirată, aidoma unei revelații, din ambianța profund duhovnicească a locașului monastic în care această supoziție a fost glăsuțată de către autor⁵⁷.

Am intuit din timp această ipoteză privind apariția toponimului Pângărați, dar am considerat necesar de a amâna lansarea ei din cauza lipsei unor surse istorice care ar converge în favoarea viabilității argumentelor formulate. Este puțin probabil ca la originea antroponimului Pangratie, care a dat naștere numelui topic Pângărați, să stea doi termeni din limbi diferite, slavă și latină. Costică Asăvoaie pune accentele pe dimensiunile spirituală și duhovnicească care ar sugera că la originile numelui topic Pângărați se află

⁵⁴ Silvia Pitiriciu, *De la antroponime la nume de mănăstiri*, în *Proceedings of the Third International Conference on Onomastics Names and Naming Conventional /Unconventional in Onomastics, Sacred and Profane in Onomastics*, september 5-7, 2017, Editura Mega, Editura Argonaut, 2017, p. 974.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 976.

⁵⁶ Vasile Birzu, *Mănăstirea Pângărați: monografie, studiu istoriografic și aghiologic*, Sibiu, Astra Museum, 2016, p. 21-22.

⁵⁷ *Simpozionul Național „Istorie și patrimoniu ecleziastic. Program*, Ediția a II-a, Mănăstirea Pângărați, 19-20 mai 2023, 11 p.

termenii *pan* și *grație*, cu semnificația teologică de *Domn* și *har / dar / ajutor*, adică cu *harul Domnului, darul Domnului, ajutorul Domnului*. Nuanțăm faptul că, adresarea de politețe *pan* este prezentă într-un șir de limbi slave, inclusiv în poloneză, cehă, slovacă și ucraineană. În limba poloneză *pan* este o adresare la persoana a treia, prin politețe adresarea către un bărbat prin semnificația de *Dumneavoastră*. În epoca medievală termenul *pan* era caracteristic pentru cultura șleahței poloneze.

Totuși, în istoriografie, în special în studiile antroponimice, este dovedită etimologia antică greacă a prenumelui Pancratie (Pankrátos, Pankrátēs) cu derivatele sale ulterioare de Pangratie, Pangratés. Prenumele de origine greacă Pancratie (Pangratie) apare în sursele istorice cu multe secole înainte de a apărea slavii pe arena istorică a popoarelor europene, lipsind astfel cu desăvârșire vreo influență onomastică slavă asupra acestui antroponim.

Rămâne destul de dificilă datarea primei atestări a numelui mănăstirii Pângărați. În acest sens, Daniel Dieaconu, Mirela Topoliceanu și Emanuel Bălan fac referire la Arhimandritul Ioanichie Bălan care afirma că „începuturile vetrei sihăstrești de la Mănăstirea Pângărați trebuie plasate între sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, când au apărut primele sihăstrie și mănăstiri ctitorite de marii domnitori, în perioada numită și „secolul de aur al monahismului moldovenesc în general și al vieții pusnicești în special”⁵⁸. Complementară la această opinie istoriografică este abordarea onomastică a Tatiane Petrance care, în baza unor martirologii și calendare, prezintă și explică antroponimele creștine printre care este menționat „Pangratie Sihastrul, cuv. (sec. XIV)”, pomenit la 9 februarie și la 28 august⁵⁹.

Studiu de caz: Sfântul Pangariu. Aurelia Bălan Mihailovici descrie prenumele Pangariu, numindu-l „straniu, fără corespondență în greacă sau latină ca nume de persoană”. Prenumele dat provine de la sintagma latină „Pangaeus mons” (fig. *Pangaea, -orum*) – oronim cu sensul „lanț de munți între Macedonia și Tracia. Forma de adjectiv *Pangaeus* „era folosit ca nume ce indică „tot ce aparține Pangeului” „tracic”, prin extensie putea să fie folosit și pentru persoană originară din Pangaea”⁶⁰. Un sfânt martir cu numele redat în cinci variante – Pangariu, Panhariu, Panharie, Pagarie, Pangarie – este înregistrat în *Sinaxar*, toate variantele neputând fi asociate unui nume cunoscut. Totodată, conform scrierilor hagiografice și istorice, Sfântul Mucenic Pangariu / Panhariu a trăit în timpul domniilor împăraților Dioclețian și Maximian (305-311), ambii cunoscuți ca persecutori

⁵⁸ Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, București, Editura Institutului Biblic, 1982, p. 83; Daniel Dieaconu, Mirela Topoliceanu, *Stephen the great and the regions of neamt and roman – medieval history contributions*, în Iulian Boldea (Editor), *The Shades of Globalisation. Identity and Dialogue in an Intercultural World. History, Political Sciences, International Relations*, Tîrgu Mureș, „Arhipelag XXI” Press, 2020, p. 121; Emanuel Bălan, *Neamțul prin călători străini (secolele XV-XX)*, Piatra Neamț, Tipografia Graph Est, 2018, p. 63.

⁵⁹ Tatiana Petrance, *op. cit.*, p. 263.

⁶⁰ Aurelia Bălan Mihailovici, *op. cit.*, p. 431.

ai creștinilor. Sfântul Pangariu provenea dintr-o familie nobilă de creștini, cel mai probabil din Tracia, „din ținutul Usanilor și anume din cetatea Vilapatis”⁶¹. Pangariu după finalizarea studiilor s-a stabilit la Roma, fiind apreciat pentru cunoștințele sale vaste în domeniul legislației romane. Era un bărbat distins, înalt de statură și frumos, fiind înzestrat cu o vastă cultură care i-a permis să devină senator, apropiat și prieten al împăratului Dioclețian⁶². Pangariu a ascuns că este creștin, iar ulterior chiar s-a dezis de credința în Hristos, devenind păgân și „primind în schimb nu numai funcții, dar și daruri”, „lefuri anuale și venituri de tot felul”, devenind astfel, funcționar imperial. Când au aflat despre această trădare, mama sa și sora i-au scris o epistolă în care l-au mustrat pentru acțiunile sale înfiorătoare, amintindu-i și de pedeapsa care va urma după moartea sa când va „ajunge la judecata supremă a lui Isus Hristos”⁶³. I-au mai amintit că dacă-și va pierde sufletul „nici un câștig nu va fi vredată vrednic să-l despăgubească de pierderea sufletului său”. După citirea scrisorii, Pangariu „și-a venit în fire”, a căzut la pământ, plângând și pocăindu-se „în sala de consiliu, pe coridoare, unde putea fi văzut de toți, și mai ales auzit în rugăciunea lui, a strigat: „Miluiește-mă Doamne, Atotștiutorule, și nu mă rușina pe mine robul Tău, înaintea îngerilor, ci fie-ți milă de mine pentru mare mila Ta”⁶⁴. Vorbele lui Pangariu au ajuns la urechea împăratului care l-a chemat, întrebându-l dacă este cu adevărat creștin? Răspunsul său a fost afirmativ după care Pangariu „a fost bătut cu vine de bou în fața împăratului și a senatului, fără să se obțină negarea din partea Sfântului”⁶⁵. În scrierile hagiografice este precizat faptul că împăratul îl iubea pe Pangariu și a poruncit să fie dus mai departe de curtea sa pentru a nu fi de față la moartea lui. La porunca împăratului, Pangariu a fost dus în Nicomidia, guvernatorul de aici fiind cunoscut pentru persecutarea cruntă a creștinilor. După o discuție în contradictoriu cu guvernatorul, Sfântul Pangariu și-a făcut rugăciunea după care a fost executat prin tăierea capului, probabil în anul 302⁶⁶, la 19 martie, zi în care este pomenit în Biserica Ortodoxă. Este relevant faptul că în onomastica veche românească prenumele Pangariu „nu a fost descoperit, dar el a

⁶¹ 19 martie. Tot în această zi, pomenirea sfântului mucenic Panhariu, în „Luna Martie. Sinaxar”, p. 53, în <https://doxispraxis.files.wordpress.com> (Accesat: 20.03.2023).

⁶² *Ibidem*.

⁶³ Aurelia Bălan Mihailovici, *op. cit.*, p. 431-432.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 432.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ *Настольная книга священнослужителя*, Том 3, *Месяцеслов (март-август)*, Москва, Издание Московской Патриархии, 1979, с. 90, în <https://ktds.org.ua/> (Accesat: 16.03.2023); 19 martie. Tot în această zi, pomenirea sfântului mucenic Panhariu, în „Luna Martie. Sinaxar”, p. 54, în <https://doxispraxis.wordpress.com/> (Accesat: 20.03.2023). În Rusia la 1 aprilie sunt celebrați toți acei care poartă prenumele Panharii (*Имена и именины: Краткие жития святых (Январь – Август)*, Том 1, Новосибирск, 2020, с. 17).

supraviețuit ca nume de familie: Panga, Pangă, Panghe, Panghea, Panghici, Pangica, Pangică⁶⁷.

În Biserica răsăriteană, la 19 noiembrie este pomenit și Sfântul Mucenic Panharie, „martir care a pățimit și a primit moartea prin sabie”⁶⁸. Totodată, în Sinaxar, Sfântul Mucenic Panharie „care s-a săvârșit prin sabie în Nicomidia (+302)” este pomenit la 19 martie⁶⁹. O altă formă a prenumelui este Panhariu; astfel, în „Sinaxarul Sfinților de pretutindeni” este menționat Sfântul Mucenic Panhariu, „care s-a săvârșit de sabie, în Nicomidia (+302)”, pomenit la 19 martie⁷⁰. Un alt Sfânt ierarh Panharie, „episcop de Besançon și mărturisitor” și-a desfășurat activitatea în Franța, murind în jurul anului 356 și fiind pomenit la 22 iulie⁷¹.

Onomasticul din RM. În anul 2007, în Republica Moldova, numele de familie Pancratiev era atestat într-o singură localitate, existând două familii cu acest nume⁷². Varianta feminină a numele de familie, Pancratieva, era atestată în două localități în care existau cinci familii cu acest nume⁷³. În același an, în onomasticul basarabean erau atestate numele de familie Pancrat (în 3 localități, 5 familii cu acest nume)⁷⁴, Pancratov (în 5 localități, 12 familii cu acest nume)⁷⁵ și Pancratova (în 6 localități, 17 familii cu acest nume)⁷⁶. Este interesant faptul că forma prescurtată a prenumelui Pankrat / Pankratii, cea de Panea⁷⁷ se întâlnește în 23 de localități în care există 94 de familii cu acest nume⁷⁸.

Concluzii. În pofida faptului că nu există surse istorice cunoscute până acum în care ar fi menționat călugărul sau/și pustnicul Pangratie de la care provine toponimul și numele mănăstirii Pângărați, ipoteza lansată de Nicolae Iorga rămâne totuși cea argumentată din punct de vedere onomastic, istoric, lingvistic, teologic și etnocultural. În constituirea numelui topic Pângărați este pronunțată influența filierei maghiare, interferată cu tradiția locală. Totodată, nu trebuie exclusă în totalitate și posibilă influență asupra constituirii numelui topic și a celui de mănăstire Pângărați a antroponimului

⁶⁷ Aurelia Bălan Mihailovici, *op. cit.*, p. 432.

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ *Sinaxar, martie*, Mănăstirea Sihăstria Putnei, 2016, p. 37, în <https://www.sihastriaputnei.ro> (Accesat: 20.03.2023).

⁷⁰ *Sinaxarul Sfinților de pretutindeni, Martie-august*, Cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte + Galaction Episcop al Alexandriei și Teleormanului, București, Editura Platytera; Editura Cartea Ortodoxă, 2001, p. 48.

⁷¹ *Ibidem*, p. 300.

⁷² *Familia Pancratiev*, în <https://nume.casata.md/> (Accesat: 11.03.2023).

⁷³ *Familia Pancratieva*, în <https://nume.casata.md/> (Accesat: 11.03.2023).

⁷⁴ *Familia Pancrat*, în <https://nume.casata.md/> (Accesat: 11.03.2023).

⁷⁵ *Familia Pancratov*, în <https://nume.casata.md/> (Accesat: 11.03.2023).

⁷⁶ *Familia Pancratova*, în <https://nume.casata.md/> (Accesat: 11.03.2023).

⁷⁷ Poate deriva atât de la Pankrat / Pankratii cât și de la Parfenii sau Parfenie.

⁷⁸ *Familia Panea*, în <https://nume.casata.md/> (Accesat: 11.03.2023).

Pangariu (Pangarie), descendent de la oronimul cu sensul de lanț de munți între Macedonia și Tracia, fiind răspândit ulterior în tradiția creștină de către Sfântul Mucenic Pangariu / Pangarie.

THE MEANING OF THE ANTHROPONYM PANGRATIE IN THE
ETYMOLOGICAL CONTEXT OF THE TOPONYM AND MONASTERY NAME
PÂNGĂRAȚI: ONOMASTIC, HISTORICAL, LINGUISTIC, THEOLOGICAL AND
ETHNOCULTURAL ASPECTS

(Abstract)

The origins of the anthroponym Pangratie lie in the Greek surname Pancratie, which descends from the ancient Greek name Pankrátos or Pankrátēs, also known as Pangratés. The anthroponymic variant Pongrați, being of Catholic influence, penetrated through the Hungarian and German filiation, being the basis of the topical name Pângărați. In the absence of written historical sources of the period, Nicolae Iorga's hypothesis remains valid, according to which the locality and the monastery come from the village of Pancrațiu or Pangratie (pronounced in Greek), in the Hungarian form being Pângrați, Pongracz, and in the Romanian one vocalized Pângărați.

In historiography, this first-born Pangratie is considered to have been a monk and/or a hermit (Vasile Bîzgu, Tatiana Petrache). Another anthroponymic hypothesis, formulated and launched by the author of this article, invokes a possible influence on the constitution of the topical name and that of the monastery Pângărați of the anthroponym Pangariu (Pangarie), descended from the oronym with the meaning of mountain range between Macedonia and Thrace, being later spread in the Christian tradition by the Holy Martyr Pangariu / Pangarie.